

Vapers Finland ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi tupakkaverosta annetun lain muuttamisesta

Vapers Finland ry on tupakoinnin haittojen vähentämiseen pyrkivä kansalaisjärjestö. Yhdistyksellä ei ole kaupallisia sidonnaisuuksia.

Kiitämme valtiovarainministeriötä lausuntomahdollisuudesta ja toteamme seuraavaa.

1. Nikotiinipussien verotukseen kaavailuista muutoksista

Hallituksen esityksen mukaan nikotiinipussien verotuksella tavoitellaan nikotiinipussien käytön vähenemistä verrattuna tilanteeseen, missä ne eivät kuuluisi veron piiriin. Hallituksen esityksessä ei kuitenkaan ole huomioitu lainkaan nikotiinipussien käytön vähenemisestä koituvia kansanterveydellisiä haittavaikutuksia. Tällaisia aiheutuisi johtuen siitä, että nikotiinipusseja käytetään pitkälti huomattavasti haitallisempaa tupakointia korvaavana tuotteena.

Tätä nikotiinipussien kansanterveydellistä hyötypotentiaalia hallitus ei noteeraa millään tavalla, vaan suhtautuu nikotiinipusseihin pelkästään kansanterveydellisenä haittana: ”Veronkorotuksen seurauksena nikotiinipussien kulutuksen arvioidaan vähenevän verrattuna tilanteeseen, jossa ne eivät ole tupakkaveron piirissä [...] Veron käyttöönoton myötä tapahtuvan nikotiinipussien kulutuksen oletetun vähentymisen voidaan arvioida vaikuttavan positiivisesti väestön terveyteen. Positiivisten terveysvaikutusten oletetaan liittyvän nikotiinipussien käytön aloittamisen ehkäisyyn, mikä ehkäisisi nikotiiniriippuvuuden syntymistä.”

Tutkimusten mukaan nikotiinipussien, kuten muidenkin ns. uusien nikotiinituotteiden, käyttö kuitenkin keskittyy jo entuudestaan tupakka- ja nikotiinituotteita käyttäviin ja tupakkatuotteiden käytön lopettamista suunnitteleviin. [1-4]. Tästä johtuen nikotiinipussien käytön vähentäminen ei niinkään vähentäisi nikotiiniriippuvuutta vaan ylläpitäisi muiden tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä.

Suomessa tämä tarkoittaisi etenkin tupakoinnin ylläpitämistä, sillä poltettavat savukkeet ovat ylivoimaisesti suosituin nikotiinituote suomalaisten keskuudessa: terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tupakkatilastojen perusteella lähes miljoona suomalaista tupakoi päivittäin tai satunnaisesti. [5, liitetaulukko 3].

Vaihtoehtoisten nikotiinituotteiden jyrkän sääntelyn tupakointia ylläpitävä vaikutus on havaittu myös esimerkiksi sähkösavukkeisiin kohdistuvien veronkorotusten ja muiden rajoitustoimien vaikutuksia koskevissa tutkimuksissa. Niiden mukaan sähkösavukkeiden verottaminen ja muut sääntelykiristykset ovat kylläkin vähentäneet sähkösavukkeiden käyttöä mutta vastaavasti lisänneet väestön — myös nuorten — tupakointia. [6-9].

Vaihtoehtoisten nikotiinituotteiden käytön vähentäminen ei siis mitenkään oletusarvoisesti johda nikotiinin kokonaiskulutuksen vähenemiseen. Nikotiinituotteiden käyttäjämäärä ei ole esimerkiksi muissa Pohjoismaissa, Britanniassa tai Yhdysvalloissa yleisesti ottaen sen korkeammalla tasolla kuin Suomessakaan, vaikka esimerkiksi nuuskan ja/tai sähkösavukkeiden sääntely on ollut niissä huomattavasti Suomea kevyempää.

Sen sijaan, että vaihtoehtoisten nikotiinituotteiden jyrkkä sääntely Suomessa olisi merkittävästi vähentänyt suomalaisten nikotiinin kulutusta edellä mainittuihin maihin nähden, se näyttäisi etupäässä ohjanneen kulutusta kaikkein vaarallisimpaan vaihtoehtoon, poltettaviin savukkeisiin. Tämä näkyy Suomen korkeissa tupakointilukemissa edellä mainittuihin maihin verrattuna. [5, (liitetaulukot 3 ja 4), 10 (Table), 11-13].

Tämä pätee myös nikotiinituotteiden käyttöön nuorten keskuudessa. Esimerkiksi Yhdysvalloissa yläaste- ja lukioikäisistä nuorista tupakoi päivittäin tai satunnaisesti 1,6%. Samanikäisistä suomalaisnuorista tupakoi tähän nähden peräti kymmenkertainen määrä, 17%. Samaan aikaan nikotiinituotteita kulutetaan suomalaisnuorten keskuudessa kaiken kaikkiaan yhä enemmän. Päivittäin tai satunnaisesti suomalaisnuorista jotakin

tupakkatuotetta (nuuskaa tai savukkeita) käyttää 19%, ja yhdysvaltalaisnuorista jotakin tupakka- tai nikotiinituotetta – sähkösavukkeet, nikotiinipussit ja vastaavat tuotteet mukaanlukien – käyttää päivittäin tai satunnaisesti 11,3%. [5 (liitetaulukot 6 ja 7), 14 (Table 1)].

Ison-Britannian ja Yhdysvaltojen kohdalla on syytä huomata, että näissä maissa väestön tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä kuvaavat tilastot koskevat sekä päivittäistä että satunnaista käyttöä, joten myös Suomesta vertailukohdaksi tulee ottaa tupakka- ja nikotiinituotteiden päivittäis- ja satunnaiskäyttö, ei pelkästään päivittäinen käyttö, kuten julkisuudessa usein virheellisesti tehdään.

Vaihtoehtoisten nikotiinituotteiden tupakointia syrjäyttävää vaikutusta tukee myös se, että tupakoinnin väheneminen on tyypillisesti kiihtynyt vaihtoehtoisten tuotteiden käytön kasvaessa. Tämä kehityssuunta on noussut selvästi esiin esimerkiksi Yhdysvalloissa, Britanniassa, Kanadassa ja Uudessa-Seelannissa sähkösavukkeiden käytön kasvun yhteydessä. Sama kehityskulku on ollut havaittavissa myös eri Pohjoismaissa nuuskan käytön kasvun rinnalla ja esimerkiksi Japanissa kuumennettävien tupakkatuotteiden markkinoilletulon jälkeen.

Suomessa sitä vastoin väestön tupakoinnissa ei ole tapahtunut merkittävää muutosta kymmeneen vuoteen, vaan tupakoitsijoiden määrä on laskenut vuoden 2011 jälkeen vain yhdellä prosenttiyksiköllä. [5, liitetaulukko 3].

Nikotiinipussien verotuksessa olisi siis huomioitava myös sen kansanterveydellisesti negatiiviset vaikutukset tupakointia ylläpitävänä toimenpiteenä. Tupakoinnin syrjäytymisestä nikotiinipussien kaltaisella savuttomalla vaihtoehdolla olisi kiistatonta kansanterveyshyötyä, sillä nikotiinin käyttöön liitetyt vakavat terveyshaitat eivät aiheudu niinkään nikotiinista itsestään, vaan tupakan polttamisen yhteydessä syntyvistä palamistuotteista (häkä, terva jne.) Koska savuttomissa nikotiinituotteissa ei tapahdu palamista, niiden haitta-ainetasot jäävät olennaisesti poltettavista savukkeista vapautuvien haitallisten aineiden määrää pienemmiksi. Suurinta osaa tupakansavun haitallisista aineista niissä ei esiinny lainkaan. [15-17].

Tupakoinnin ohella nikotiinipussit mitä todennäköisesti korvaisivat myös nuuskan käyttöä, mikä puolestaan vähentäisi nuuskan verotonta maahantuontia ja laitonta kauppaa. Nikotiinipussien verotuksesta aiheutuva hinnan nousu näin ollen mitä todennäköisimmin edistäisi paitsi nikotiinipussien, myös nuuskan harmaatuontia, laitonta kauppaa ja siihen liittyvää järjestäytyntä rikollisuutta.

Myöskään tätä nikotiinipussien verotuksen todennäköistä haittavaikutusta ei lakiesityksessä huomioida lainkaan, vaikka ongelma on ilmeinen ottaen huomioon, että hallituksen esittämällä verotasolla nikotiinipussirasian uusi hinta (keskimäärin 8,55 euroa) muodostuisi selvästi tyypillistä nuuskarasian hintaa (2-5 euroa) korkeammaksi. Hinta olisi jopa selvästi korkeampi kuin nuuskarasian hinta laittomilla markkinoilla (4-6 euroa).

Nikotiinipussien kotimaan myynnin kilpailukyky nuuskaan nähden tulee mitä todennäköisimmin heikentymään entisestään Ruotsin hallituksen kaavaillessa parhaillaan nuuskan verotuksen alentamista 20 prosentilla.

Lisäksi nikotiinipussien ylimitoitettu verotasosta koituisi tulonmenetyksiä myös Suomen kaupalle ja teollisuudelle. Jo nyt on uutisoitu, että Suomeen suunnitteilla ollutta nikotiinipussien tuotantoa tullaan siirtämään Ruotsiin, mikäli hallituksen nikotiinipusseille kaavailema verotaso toteutuu Suomessa. [18].

Hallituksen esittämä verotaso myös poikkeaa jyrkästi muista Pohjoismaista ja EU-alueesta. Suurimmassa osassa EU-maita nikotiinipusseja ei veroteta lainkaan, ja korkeimmillaankin verotus on huomattavasti hallituksen nyt esittämää verotasoa matalammalla tasolla.

Hallituksen esityksen mukaan nikotiinipusseja verotetaan EU-alueella kuudessa maassa. Näistä esimerkiksi Ruotsissa verotaso on noin 0,2 euroa 12 gramman rasialta ja Tanskassa noin 0,12 euroa rasialta. Korkeinta verotus on Virossa ja Latviassa, missä nikotiinipusseja verotetaan 1,30-1,40 euroa 12 gramman rasialta.

Suomeen nyt esitetty verotaso (n. 2,5 euroa rasialta) olisi jopa viimeksimainittuun, poikkeuksellisen korkeaan verotasoon nähden lähes kaksinkertainen. Ruotsiin ja Tanskaan verrattuna veron määrä olisi peräti 12-21-kertainen.

Tähän nähden jää epäselväksi, miksi hallitus kutsuu Suomeen nyt suunnitteilla olevaa verotaso "maltilliseksi". Sen sijaan Suomen korkea verotaso poikkeaisi radikaalisti muusta EU-alueesta toimien siten jyrkästi EU-sisämarkkinoiden harmonisointipyrkimysten vastaisella tavalla.

Yhteenvedona toteamme, että edellämainituista syistä johtuen nikotiinipussien verotuksessa tulisi myös Suomessa noudattaa yleiseurooppalaista ja -pohjoismaista linjaa, toisin sanoen niitä ei tulisi joko verottaa lainkaan tai vero tulisi asettaa huomattavasti tällä hetkellä suunniteltua tasoa matalammaksi.

Tällä keinoin olisi myös mahdollista kaventaa tupakoinnista aiheutuvia sosioekonomisia terveyseroja. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, valmistevero on luonteeltaan regressiivistä, eli vaikutukset kohdistuvat voimakkaammin pienituloisiin. Koska tupakointi on yleisintä juuri alemmassa tuloryhmässä, verottamalla nikotiinipusseja vain hyvin kevyesti tai ei lainkaan olisi mahdollista edistää tupakoinnin syrjäytymistä huomattavasti haitattomammalla vaihtoehdolla juuri siinä väestöosassa, missä tupakoidaan eniten. [19].

2. Hallituksen tupakkalakiin esittämästä uudesta terminologiasta

Kiinnittäisimme huomiota myös tupakkalakiin kaavaillun uuden terminologian ongelmiin.

Hallitus esittää tupakkalakiin uutta käsitettä "savuton nikotiinituote", mikä määriteltäisiin siten, että määritelmä kattaisi nikotiinipussit sekä markkinoille mahdollisesti myöhemmin tulevat niitä läheisesti muistuttavat tuotteet.

Kyseinen käsite ei kuitenkaan vastaa tarkoitustaan, sillä savuttomia nikotiinituotteita on monia muitakin kuin pelkästään nikotiinipussit ja niitä läheisesti muistuttavat tuotteet. Myös esimerkiksi nuuska, sähkösavukkeet ja kuumennettavat tupakkatuotteet ovat savuttomia nikotiinituotteita, sillä niistä ei vapaudu savua.

Käsite on toisin sanoen aivan liian monitulkintainen soveltuakseen pelkästään nikotiinipusseihin ja vastaaviin tuotteisiin ja olisi näin ollen omiaan hämärtämään käsitystä siitä, mihin tuotteisiin lainsäädäntö kulloinkin käytännössä kohdistuu. Näin epämääräinen termistö on erityisen epäasianmukaista lakitekstissä, jonka pitäisi olla mahdollisimman täsmällistä ja ymmärrettävää, jotta kansalaiset osaisivat toimia lainmukaisella tavalla.

Käsitteen sekavuutta lisää entisestään lakiesityksessä mainittu selitys, jonka mukaan "Määritelmän muotoilulla tavoitellaan muun ohella sitä, että tupakkavero kohdistettaisiin tupakkalain kattamiin eikä sen ulkopuolelle jääviin tuotteisiin. Tästä syystä savuttomaksi nikotiinituotteeksi ei katsottaisi nestemäistä tuotetta". On vaikea sanoa, mihin tällä määritelmällä tähdätään, sillä ainoat nestemäiset nikotiinituotteet ovat sähkösavukenesteet, jotka ovat tupakkalain kattamia ja tupakkaveron alaisia tuotteita. Kuten edellä on todettu, sähkösavukenesteiden käytöstä ei myöskään vapaudu savua. Tästä johtuen edellämainittu selostus hämärtää entisestään käsitystä siitä, miksi myös sähkösavukenesteet eivät olisi määritelmällisesti savuttomia nikotiinituotteita.

Näistä syistä johtuen käsitteestä "savuttomat nikotiinituotteet" on luovuttava, ainakin pelkästään nikotiinipusseihin ja niiden kaltaisiin tuotteisiin sovellettuna. Mikäli nikotiinipusseille ja niitä läheisesti muistuttaville tuotteille halutaan luoda oma, laajempi luokituksensa, "savutonta nikotiinituotetta" asianmukaisempi määritelmä olisi esimerkiksi "suussa käytettäväksi tarkoitettu tupakaton nikotiinituote". Tämä olisi looginen jatke nuuskasta jo käytetylle termille "suussa käytettäväksi tarkoitettu tupakka". Samalla määritelmä myös erottaisi nikotiinipussit nuuskasta, toisin kuin termi "savuton nikotiinituote", mikä pätee kumpaankin.

Hallitus kaavailee myös tupakkalain 2§:n muuttamista siten, että termi ”tupakkatuote” laajennettaisiin koskemaan myös tupakattomia nikotiinituotteita, kuten sähkösavukeneiteitä ja kuumennettavia tupakkatuotteita.

Nykyisessä lainsäädännössä termillä ”tupakkatuote” tarkoitetaan pelkästään ”tupakasta (nicotiana) kokonaan tai osittain koostuvaa tuotetta”, eikä termin muuttamiselle ole mitään perusteltua syytä. Päinvastoin, tupakattomien tuotteiden kutsuminen tupakkatuotteiksi on virheellistä, epäasianmukaista ja lain tulkintaa sekoittavaa. Tämä puolestaan on omiaan heikentämään sekä lain ymmärrettävyyttä että arvovaltaa.

Vakiintuneen termistön muuttaminen heikentää jo sinänsä lain ymmärrettävyyttä. ”Tupakkatuote”-termin laajentaminen myös johtaisi käytännössä tupakkalain muuttamiseen kauttaaltaan, ei pelkästään 2§:n osalta, sillä termiä käytetään laissa toistuvasti kuvaamaan nimenomaan tupakkakasvia sisältäviä tuotteita erotuksena esimerkiksi sähkösavukeneiteiden kaltaisista tupakattomista nikotiinituotteista.

Edellämainituista syistä johtuen myös ehdotus termin ”tupakkatuote” laajentamisesta tupakattomiin tuotteisiin on hylättävä.

Toivottavaa olisi myös lopettaa vanhakantaisen sanan ”tupakkavero” käyttö puhuttaessa nikotiinipussien ja sähkösavukkeiden kaltaisista uusista nikotiinituotteista, jotka eivät sisällä tupakkaa. Tämänkaltaisten tuotteiden verolle on olemassa huomattavasti asianmukaisempikin termi, ”valmistevero”, joten merkityssisällöltään virheellisen ”tupakkavero”-termin käytölle ei ole olemassa mitään järkevää syytä.

3. Hallituksen näkemyksestä nikotiinipussien makuaineiden rajoittamisesta

Aihetta sivuten kommentoimme myös lakiesityksessä mainittua, nikotiinipussien makuaineille suunnitteilla olevia rajoituksia. Lakiesityksessä tuodaan esille, että nikotiinipusseissa tulaisiin jatkossa sallimaan vain ns. aikuisille tarkoitetut maut.

Kyseisen määritelmän perusteella on toistaiseksi mahdoton päätellä, mitä kyseiset maut tulisivat olemaan, sillä makumieltymyksille ei ole ikärajoja, vaan esimerkiksi makeat ja hedelmäiset maut maistuvat kaikenikäisille.

Tämä on todettu toistuvasti myös esimerkiksi sähkösavukkeiden käyttäjäkunnan keskuudessa tehdyissä tutkimuksissa, joiden mukaan erityyppisten makuaineiden käytössä ei ole merkittävää ikäjakaumaa, vaan myös aikuisista suurin osa, jopa 80-90%, käyttää sähkösavukkeissa muita kuin ns. tupakanmakuisia makuaineita. Makuaineet myös koetaan tärkeäksi apukeinoksi tupakoinnin lopettamisessa onnistumisen kannalta. [20-22].

Ei ole myöskään oletettavaa, että nikotiinipussien ja muiden vaihtoehtoisten nikotiinituotteiden makuaineiden jyrkkä rajoittaminen merkittävästi vähentäisi niiden käyttöä nuorten parissa, sillä tutkimusten mukaan makuaineet eivät ole ratkaisevassa roolissa nuorten nikotiinituotteiden käytölle. Sen sijaan vaihtoehtoisia nikotiinituotteita kokeillaan etupäässä samoista syistä kuin perinteisiä tupakkatuotteita ja päihteitä yleensäkin, toisin sanoen uteliaisuudesta, lähipiirin vaikutuksesta, halusta kokeilla ”aikuisten asioita” ja monista muista erilaiseen riskikäyttäytymiseen vaikuttavista taustatekijöistä johtuen. [23-24, 25 (Table 5)]. Tästä syystä samat nuoret, jotka kokeilevat ja käyttävät vaihtoehtoisia nikotiinituotteita mitä todennäköisimmin niiden puuttuessa polttaisivat tupakkaa. [26].

Makuainerajoitukset olisivat myös omiaan lisäämään makuaineita sisältävien tuotteiden salakuljetusta ja laitonta kauppaa. Tämä tarkoittaisi myynnin liukumista myös viranomaisvalvonnan ulkopuolelle, mikä puolestaan heikentää tuoteturvallisuutta ja edistää tuotteiden saatavuutta alaikäisten keskuudessa.

Vaihtoehtoisiin nikotiinituotteisiin kohdistuvien makuainerajoitusten on veronkorotusten tapaan havaittu myös lisäävän niin aikuisten kuin nuortenkin tupakointia ylläpitämällä poltettavien savukkeiden käyttöä haitattomampien vaihtoehtojen sijasta. [8-9].

Ei kaiken kaikkiaan ole mitään erityistä syytä, miksi makuaineita tulisi rajoittaa juuri vaihtoehtoisten nikotiinituotteiden kohdalla — missä niistä on merkittävää hyötyä tupakoinnin lopettamisen kannalta — samaan aikaan, kun niiden käyttö on sallittua esimerkiksi alkoholijuomissa, joiden kohdalla makuaineiden käytöstä ei luonnollisestikaan ole olemassa vastaavaa terveyshyötyä.

Päivi Arffman (FT), päätoimittaja, Vapers Finland ry

Lähteet

1. Harlow, A. (et al.): Adolescent Use of Flavored Non-Tobacco Oral Nicotine Products. *Pediatrics*. 2022. <https://publications.aap.org/pediatrics/article/150/3/e2022056586/188734/Adolescent-Use-of-Flavored-Non-Tobacco-Oral?autologincheck=redirected>
2. Tosakoon, S. (et al.): Nicotine pouch awareness, use and perceptions among young adults from six metropolitan statistical areas in the United States. *Tob. Prev. Cessation*. 2023. www.tobaccopreventioncessation.com/Nicotine-pouch-awareness-use-and-perceptions-among-young-adults-from-six-metropolitan,163243,0,2.html
3. Tattan-Birch, H. (et al.): Tobacco-free Nicotine Pouch Use in Great Britain: A Representative Population Survey 2020–2021. *Nicotine & Tobacco Research*. 2022. <https://academic.oup.com/ntr/article/24/9/1509/6568313?login=false>
4. Hrywna, M. (et al.): Nicotine pouch product awareness, interest and ever use among US adults who smoke, 2021. *Tobacco Control*. 2021. <https://tobaccocontrol.bmj.com/content/early/2022/04/10/tobaccocontrol-2021-057156>
5. THL 2022: Koskinen, Hanna — Virtanen, Sirpa: Tupakkatilasto 2021. Terveystieteiden tutkimuskeskus, Tilastoraportti 40/2022. Liitetaulukot 3,4,6,7. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145470/Tupakkatilasto_2021.pdf?sequence=3&isAllowed=y
6. Abouk, R. (et al.): Intended and unintended effects of e-cigarette taxes on youth tobacco use. *Journal of Health Economics*. 2023. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0167629622001345>
7. Friedman, A. — Pesko, M.: Young adult responses to taxes on cigarettes and electronic nicotine delivery systems. *Addiction*. 2022. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9796020/#add16002-bib-0014>
8. Greenwood, M: Ban on flavored vaping may have led teens to cigarettes, study suggests. *Yale News*. May 25, 2021. <https://news.yale.edu/2021/05/25/ban-flavored-vaping-may-have-led-teens-cigarettes-study-suggests>
9. Siegel, M. — Katchmar, A: Effect of flavored E-cigarette bans in the United States: What does the evidence show? *Prev Med*. 2022. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35452711/>
10. CDC 2022a: Cornelius, M. ym. Tobacco Product Use Among Adults — United States, 2020. *Morbidity and Mortality Weekly Report (MMWR)*. Centers for Disease Control and Prevention. Table. 2022. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8942309/>
11. THL 2021: Ollila, H. ym. Nuuska Suomessa ja Pohjoismaissa. Terveystieteiden tutkimuskeskus, Tutkimuksesta tiiviisti 11/2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/141075/TUTI2021_011_1706.pdf?sequence=10&isAllowed=y
12. Use of e-cigarettes (vapes) among adults in Great Britain. *Action on Smoking and Health (ASH)*. 2022. <https://ash.org.uk/uploads/Use-of-e-cigarettes-among-adults-in-Great-Britain-2023.pdf?v=1691058248>

13. Adult smoking habits in the UK: 2021. Office for National Statistics. 2022.
<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/healthandsocialcare/healthandlifeexpectancies/bulletins/adultsmokinghabitsingreatbritain/2021>
14. CDC 2022b: Park-Lee, E. ym. Tobacco Product Use Among Middle and High School Students — United States, 2022. Morbidity and Mortality Weekly Report (MMWR). Table 1. Centers for Disease Control and Prevention. 2022.
https://www.cdc.gov/mmwr/volumes/71/wr/mm7145a1.htm?s_cid=mm7145a1_w
15. Abrams, D.B. ym. Harm Minimization and Tobacco Control: Reframing Societal Views of Nicotine Use to Rapidly Save Lives. Annual Review of Public Health. 2018.
<https://www.annualreviews.org/doi/10.1146/annurev-publhealth-040617-013849>
16. German Federal Institute for Risk Assessment (BfR): Health risk assessment of nicotine pouches. 2022.
<https://mobil.bfr.bund.de/cm/349/health-risk-assessment-of-nicotine-pouches.pdf>
17. Azzopardi D. ym. Chemical characterization of tobacco-free "modern" oral nicotine pouches and their position on the toxicant and risk continuums. Drug Chem Toxicol. 2022.
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/34034614/>
18. Kivisaari, Ella: Yrittäjä tyrmää TE:ssä nikotiinipussien verotuksen kiristymisen. Verkkouutiset 2.9.2023.
<https://www.verkkouutiset.fi/a/yrittaja-tyrmaa-tessa-nikotiinipussien-verotuksen-kiristymisen/#a31cce1d>
19. Norcia, Alex: UK Launches Independent Review to Look at Tobacco Health Disparities. Filter 9.2.2022.
<https://filtermag.org/uk-tobacco-health-disparities/>
20. Farsalinos, Konstantinos (et al.): Patterns of flavored e-cigarette use among adults vapers in the United States: an internet survey. 2018.
https://www.dropbox.com/s/b8uwoxay6i2fzb2/Docket%20No.%20FDA-2017-N-6565_FARSALINOS.pdf?dl=0
21. Russell, C. (et al.): Changing patterns of first e-cigarette flavor used and current flavors used by 20,836 adult frequent e-cigarette users in the USA. Harm Reduct J. 2018.
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6022703/>
22. Li, Lin (et al.): How Does the Use of Flavored Nicotine Vaping Products Relate to Progression Toward Quitting Smoking? Findings From the 2016 and 2018 ITC 4CV Surveys. Nicotine Tob Res. 2021.
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33631007/>
23. Cooper, M. (et al.): Correlates of tobacco product initiation among youth and young adults between waves 1-4 of the population assessment of tobacco and Health (PATH) study (2013-2018). Addict Behav. 2022. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35749867/>
24. Khouja, Jasmine N: Association of genetic liability to smoking initiation with e-cigarette use in young adults: A cohort study. Plos Medicine. 2021.
<https://journals.plos.org/plosmedicine/article?id=10.1371/journal.pmed.1003555>
25. Wang, T. (et al.): Tobacco Product Use and Associated Factors Among Middle and High School Students — United States, 2019. Morbidity and Mortality Weekly Report (MMWR). Table 5. Centers for Disease Control and Prevention. 2019.
<https://www.cdc.gov/mmwr/volumes/68/ss/ss6812a1.htm>
26. Sokol, N. — Feldman, J.: High School Seniors Who Used E-Cigarettes May Have Otherwise Been Cigarette Smokers: Evidence From Monitoring the Future (United States, 2009-2018). Nicotine Tob Res. 2021. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33991190/#affiliation-1>